

Таким чином ідентифікація особи сприяє підвищенню безпеки у суспільстві, зниженню рівня злочинності та покращенню ефективності організації та здійснення розслідувань.

Література:

1. Криміналістика: підручник / За ред. В.В. Тіщенко. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 556 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. та голови за редакцією В. Т. Бусела. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
3. Колесніков К.В., Ободовський Б.П. Види біометричної автентифікації та методи їх оцінки. *Штучний інтелект*. 2017. № 3-4. С. 61-69.
4. Гора І. В., Колесник В. А. Криміналістика: Спеціальний курс лекцій. Київ: вид-во НАСБ України, 2002. 320 с.
5. Гора І. В., Сідельников А. В. Сучасні проблеми ідентифікації особи методом ДНК-аналізу. *Вісник Академії адвокатури України*. 2018. Т. 15. № 1-2. С. 88-94.
6. Гресь Ю.О., Чумак С.П. Особливості ідентифікації людських останків, виявлених у ході огляду місць масових поховань. *Правові новели*. 2024. № 22. Т. 2. С. 86-92.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-91>

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ЕКСТРАДИЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Федоренко Дарья Віталіївна

*здобувачка вищої освіти магістерського курсу
юридичного факультету*

*Науковий керівник: **Сенченко Надія Миколаївна**
кандидат юридичних наук,*

*доцент кафедри кримінального права та правосуддя
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна*

В умовах європейської інтеграції одним із найбільш актуальних питань в нашій державі постає зближення вітчизняного законодавства з міжнародним правом. Особливо важливим є взаємодія вітчизняного кримінального та кримінального процесуального права з міжнародним правом, оскільки як національне, так і міжнародне право оперує такою

категорією як екстрадиція, яка по праву вважається одним із найбільш важливих інститутів кримінального процесу та міжнародного права де зачіпаються права і інтереси як приватних осіб, так і держав та інших суб'єктів міжнародного права. Однак при цьому, процес екстрадиції на практиці супроводжується низкою проблем, які пов'язані з міжнародними угодами, різними правовими системами та політичними аспектами, оскільки існують суперечності між національними і міжнародними нормами, що можуть ускладнити ефективну співпрацю між державами. В зв'язку з тим, що на практиці існує низка проблемних питань, які не врегульовані як національним законодавством, так і міжнародним правом виникають проблеми в питанні екстрадиції. Тому в рамках дослідження визначимо основні проблеми інституту екстрадиції та запропонуємо шляхи їх вирішення.

Перш за все слід зазначити, що з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) поняття екстрадиції знайшло остаточно своє легальне визначення. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 541 КПК України видача особи (екстрадиція) – це видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави» [1].

Досліджуючи проблеми екстрадиції, на наш погляд важливо звернути увагу на ті проблеми, які мають найбільш важливе практичне значення для осіб, які підлягають екстрадиції.

Ключовою проблемою є питання затримання такої особи в Україні та подальша її видача в іноземну державу. Так, зокрема, кримінально-процесуальні відносини, які пов'язані із видачею особи, що вчинила кримінальне правопорушення (екстрадиція) з України, розпочинаються із моменту затримання такої особи на території України. Вищезазначене затримання, згідно з ч. 1 ст. 582 КПК України, здійснюється спеціально уповноваженою службовою особою (особою, якій за законом надано право здійснювати затримання), такими особами можуть бути, наприклад працівники поліції або прикордонної служби [1]. При цьому, проблема виникає в розумінні статусу тимчасового і екстрадиційного арешту.

Отже, як ми бачимо, питання розмежування статусу тимчасового і екстрадиційного арешту є однією з ключових проблем, яка виникає під час екстрадиції в кримінальному провадженні. За своєю правовою природою як тимчасовий арешт, так і екстрадиційний арешт – це тримання під вартою. Але вони мають певні відмінності. Згідно з чинним

законодавством України, тимчасовий арешт застосовується на початковому етапі екстрадиційної процедури для забезпечення перебування особи під вартою до моменту отримання запиту про її видачу. Натомість екстрадиційний арешт запроваджується вже після того, як компетентні органи України отримали запит про видачу та підтвердили його відповідність вимогам міжнародного права [2, с. 93].

Для вирішення проблеми розмежування статусу тимчасового та екстрадиційного арешту необхідно внести чіткі законодавчі визначення цих понять та детально регламентувати процедуру їх застосування на різних етапах екстрадиційної процедури. Це дозволить уникнути правових колізій та забезпечить відповідність дій уповноважених органів вимогам міжнародного права.

Таким чином, можемо констатувати, що в цьому випадку ключову роль відіграє строк затримання особи. Тому, спеціально уповноважені особи, які здійснюють затримання такої особи повинні враховувати цей факт і оформлювати затримання не як тимчасовий арешт, а як екстрадиційний арешт.

Також серед основних проблем, які існують в Україні є проблема визначення екстрадиційних кримінальних правопорушень. Це зумовлено тим, що вітчизняне законодавство не наводить вичерпного переліку таких злочинів, а такі питання не враховуються двосторонніми договорами між Україною та іншими державами.

На нашу думку, це дуже серйозна прогалина законодавства України, що може призводити до маніпуляцій щодо екстрадиції особи в конкретних кримінальних провадженнях. Через відсутність чіткого переліку кримінальних правопорушень, що підлягають екстрадиції, можуть виникати ситуації, коли питання про видачу особи вирішується не за об'єктивними критеріями, а залежить від тлумачення законодавства [3, с. 261].

Аналізуючи законодавство, слід зазначити, що через розвиток інституту екстрадиції, а також розширення переліку кримінальних правопорушень, які тягнуть за собою видачу, виник новий критерій визначення екстрадиційних кримінальних правопорушень – це тяжкість вчиненого діяння із вказівкою на мінімальний строк покарання, якого передбачений для нього законодавчо. В даному випадку проблема полягає в тому, що в різних державах за одне і те ж саме діяння може призначатися різне покарання. Відносна однаковість виду і розміру кримінального покарання на практиці є однією з обов'язкових умов видачі осіб. На практиці це виглядає таким чином: для видачі особи санкція в обох державах повинна передбачати покарання у вигляді позбавлення строку більше одного року та більш тяжке покарання. Вчені називають мінімальним строком саме рік через тривалість процедури видачі [4, с. 83].

Проте, для усунення даного недолік, все ж таки було б доцільно в вітчизняному законодавстві встановити вичерпний перелік кримінальних правопорушень, за які особа може підлягати екстрадиції. Такий перелік би чітко окреслив межі екстрадиційних кримінальних правопорушень від інших кримінальних правопорушень. В цьому випадку доцільно запровадити чіткий перелік екстрадиційних правопорушень, враховуючи міжнародні стандарти, зокрема Європейську конвенцію про видачу правопорушників.

Отже, в результаті проведеного дослідження можемо сформулювати висновок, що в процесі здійснення екстрадиції виникають різноманітні проблеми, як правового так і організаційного характеру. Серед ключових проблем екстрадиції – розмежування статусу тимчасового та екстрадиційного арешту, відсутність вичерпного переліку екстрадиційних правопорушень, а також різниця у підходах до призначення покарань у різних державах. Ці прогалини у законодавстві створюють ризики маніпуляцій та ускладнюють міжнародну співпрацю та відповідно видачу осіб. Вирішення проблем потребує вдосконалення національного законодавства відповідно до міжнародних стандартів і запровадження чітких критеріїв екстрадиційних правопорушень.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88 (дата звернення: 30.11.2024).
2. Тертишник В. М. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів. Київ: Алерта, 2015. 148 с.
3. Підгородинська А. В. Застосування видачі особи (екстрадиції) у спрощеному порядку за кримінальним процесуальним законодавством України. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. С. 260–263.
4. Антонюк А.Б. Спрощений порядок видачі (екстрадиції) особи запитуючій державі. *Міжнародний юридичний вісник : збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. Вип. 1 (3), 2016. С. 91–95.